

PÅØ ENGE: Velkommen til Skovsgaards natur

Stien starter fra P-pladsen ved stranden for enden af Kågårdsvvej. Ruten er ca. 3 km. og markeret med gule trekkanter.

Vigtigt når du færdes:

- Skilt ved indgangen til folden oplyser om der kan være græssende dyr. Hold afstand til græssende dyr.
- Hunde må ikke medtages, når der er dyr i folden. Alle andre steder skal hunde føres i snor.
- Stien er delvis en trampesti over fugtige enge og gennem skov. Årstiden og planternes vækst kan påvirke passagen.
- Stien er ikke egnet for gangbesværede.
- Husk at orkideer er fredet og må ikke plukkes!

Påø Enge

Påø Enge er på i alt 67 hektar, hvoraf Skovsgaard ejer de nordlige 37 ha. Engen har for nogle tusinde år siden været en sø, der mod nord og vest har omsluttet Påø. Aflejringer af plantemateriale har langsomt fyldt søen op, således at der under græstæppet nu er et tørvelag på op til 2-3 meter. I begyndelsen af 1800-tallet blev der gravet et system af grøfter på engen. Derved blev den så tør, at den kunne bære græssende dyr.

1 Vandstanden i engen

Vandstanden i engen er vigtig for både græssende husdyr og engens vilde dyr. Det er en balance, hvor der på den ene side skal være tørt nok til at bære de græssende dyr, mens der på den anden side skal være områder med pyt vand til ynglende vadefugle i den første del af sommeren. Vandstanden reguleres fra slusen for enden af Påø bæk, der munder ud i Langelandsbælt øst for engen.

2 Våde vintereenge

Påø bæk afvander ca. 2000 ha landbrugsjord. I perioder med høj vandstand i Langelandsbælt om vinteren lukker slusen, så saltvandet ikke trænger ind på engen. Herved oversvømmes engene i perioder med afstrømmende vand fra de bagvedliggende marker - til stor glæde for rastende trækfugle.

3 Græssende dyr laver naturpleje

Fra maj til oktober græsses engen af kreaturer, får eller heste. Græsning er vigtig for at pleje engen og hindre til-

groning med buske og træer. Hestene er rideheste, hvis ejere lejer græsningsarealer på Skovsgaard. Kreaturer og får er Skovsgaards egne.

4 Det vilde dyre- og planteliv

Engens ynglefugle - blandt andet vibe, strandskade, rødben og dobbeltbekkasin - er afhængige af, at vegetationen på engen holdes lav. Dels fordi fuglene skal kunne bevæge sig rundt på engen, dels fordi fuglene skal kunne have overblik over lurende fjender. Samtidig er det vigtigt, at der i yngletiden er åbent sjapvand, hvor ungerne kan drikke og finde insekter som føde.

En lang række planter er tilpasset livet på de lysåbne og fugtige enge. Smukkeste er engene måske i maj-juni, hvor engkabeler, ranunkler og gøgeurter blomstrer.

5 Et minde fra krigstid

Mindestenen ved grusvejen fortæller om en dramatisk begivenhed, der fandt sted den 4. maj 1945: Ved 16-tiden om eftermiddagen grundstødte en kæmpemæssig flydedok ud for Påø strand. Ombord var 1500 russiske og franske krigsfanger og deres tyske vagter. Langelænderne fik hurtigt organiseret hjælp til at få de mange mennesker i land, og derefter sørget for mad og indkvartering rundt omkring på øen. De russiske fanger kom til Rudkøbing, mens franskmændene blev indkvarteret på Skovsgaard. De menige fik ophold i tærskeladen, officererne blev indkvarteret i hovedbygningen. I kælderen blev der indrettet sygestue. Den 5. maj vejede Trikoloren sammen med Dannebrog på Skovsgaards flagstang.

6 De omkringliggende gårde

De to gårde på hver side af Påø enge, Kågård og Påøgård samt det lille husmandssted, Lundstedet ved Påø skov, ejes af Danmarks Naturfond. Kågård udlejes som helårsbeboelse, Påøgård og Lundstedet anvendes til ferieudlejning.

7 Vældet ved bjergets fod

Ved foden af Påø Bjerg ud mod engen ligger vældet. Her kommer trykvand ud af bakken, således at her altid er

fugtigt - hvor tør sommeren end måtte være. Det giver helt særlig gode vækstbetingelser for en lang række planter - blandt andet majgøgeurt. Vældets flora trives bedst ved næringsfattige betingelser. En af Skovsgaards frivilligrupper plejer derfor vældet hver sensommer med slåning med le og fjernelse af det afslåede plantemateriale. Først derefter får dyrene lov at eftergræsse.

8 Fra bjergets top

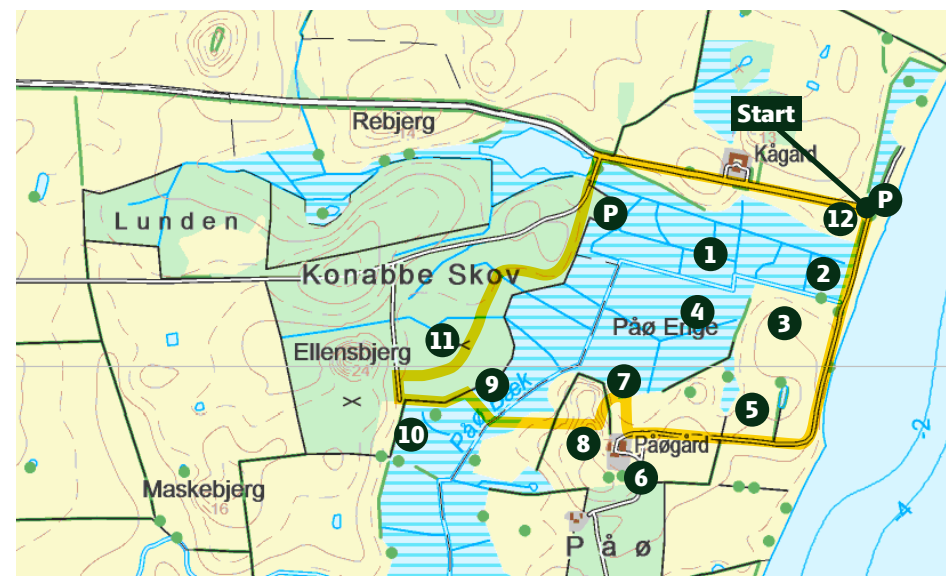
Det 19 meter høje Påøbjerg er en af Langelands omkring 1 000 hatbakker. Hatbakkerne er dannet i slutningen af sidste istid, sandsynligvis som aflejret materiale, der har lagt sig i bunden af søer i gletsjerisen. Da isen smeltede væk, stod det aflejrede materiale tilbage som små kupler oven på en ellers temmelig flad moræneflade. Den aflange forhøjning på toppen af Påøbjerg er det sidste vidnesbyrd om en vindmølle, der stod på bakketoppen frem til 1930'erne. Fra toppen af Påøbjerg ser man ud over Langelandsbælt til

Se efter den gule folderkasse - her starter sporet

Ruten er på sporet afmærket med gule trekkanter på pæle

500 m

det flade Lolland. I klart vejr kan man tydeligt se Nakskov. Påo blev først opdyrket og beboet i 1800-tallet. Før var den et sammenhængende overdrev. Ét område blev ikke opdyrket og er siden sprunget i skov - det er Påoskov, der ligger bag Påøgård. De gamle ege i skoven må have haft deres barndom på det tidligere overdrev. Den østlige del af skoven er udlagt til biodiversitetsskov. Her udføres kun skovarbejde for at værne om de gamle ege, og dødt ved får lov af ligge til henfald i skovbunden.

9 Strøsten

Ved kanten af engen ligger hist og her nogle meget store sten. Det er såkaldte "strøsten", der er efterladt tilfældigt af isen fra sidste istid.

10 Liv i vandhullet

Det lille vandhul er levested for masser af smådyr, bl.a. stor og lille vandsalamander, springfrøer og grønne frøer.

11 Skibssætning

Stensætningen er en såkaldt skibssætning. Det er en gravform, hvor man symbolsk gav sit overhoved det bedste med hinsides, som man kunne give - noget at sejle i! Skibssætningen er ikke udgravet. Den menes at være fra bronzealder eller fra vikingetid. Læs mere om skibssætningen på planchen ved stien.

12 Vikingegravplads

Kågårdsbakken har i vikingetiden været brugt som gravplads af datidens beboere. I alt er her fundet 95 grave, heraf 2 dobbeltgrave.

Kortsignaturer - rutekort

	Levende hegn		Sø/vådomr.
	Skov		Bygninger
	Vej		
	Rute		

4 Henvisning til forklaring

© Kort & Målestyrelsen (G. 21-01)

Stien over Påo Enge er et af de 5 spor, der fører gennem herregårdsskabet på Danmarks Naturfond's økologiske herregård Skovsgaard på Langeland. Skovsgaard ligger ca. 13 km syd for Rudkøbing. Fra Lindelse køres mod øst til Hennemved, hvorfra der er skiltning til Skovsgaard. Stien udgår fra P-pladsen ved stranden for enden af Kågårdsvej ca. 2,5 km øst for Skovsgaard. Den grønne firkant svarer til rutekortet på undersiden.

Yderligere information

Danmarks Naturfond Skovsgaard,
Kågårdsvej 12, Hennemved, 5900 Rudkøbing
Fondsadministrator: Bjarne Hanse, tlf.: 62 57 14 15
Mail: danmarksnaturfond@danmarksnaturfond.dk
www.danmarksnaturfond.dk

Naturformidling

Marianne Krag Petersen
Danmarks Naturfredningsforening
Tlf.: 62 57 26 66. Mail: mkp@dn.dk
www.dn.dk

Projekt „Spor i Landskabet“ åbner markerede spor i hele landet

Projektet har følgende samarbejdspartnere:
Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening,
Dansk Skovforening, Friluftsrådet, Kommunernes Landsforening,
Landbrug & Fødevarer, Landdistrikternes Fællesråd, Naturstyrelsen.
Støttet af Nordea-fonden og Miljøministeriet.

Tekst: Marianne Krag Petersen
Illustrationer: Michael Pedersen
Yderligere oplysninger om „Spor i Landskabet“ fås hos:
Landbrug & Fødevarer, Axeltorv 3, 1609 København V
E-mail: spor@lf.dk

www.spor.dk

Sporene på Skovsgaard: Påo Enge

Spor i
Landskabet